ونەركاسىپتىك نەگىزى بەكەمدەلىپ، قوزعاۋشى قۋات تاسقىندادى

(باسى 1 ـ بەتتە)

"پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى، شينجياڭ قامداۋ جاعىنداعى قۇرىلىمدىق رەفورمانى نەگىزگى جەلى ەتۋگە تاباندى بولىپ، ەكونوميكانىڭ داموۋ ساپاسى مەن ونىمدىلىگىن كۇش سالا جوعارىلاتتى". اۆتونوميالى رايوندىق ونەركاسىپ جانە ينفورماتسيالاندىرۋ مەڭگەرمەسىنىڭ 2 ـ دارەجەلى شارلاۋشىسى يان جياڭبين بىلاي دەدى: شينجياڭ ٴداستۇرلى كاسىپ سالالارىنىڭ دەڭگەيىن بەلسەنە جوعارىلاتىپ، ەرەكشە، باسىمدىقتى يە كاسىپ سالالارىن زورايتىپ، ستراتەگيالىق جاڭادان گۇلدەنگەن كاسىپ سالالارىن دامىتىپ، كاسىپ سالاسى قۇرىلىمىن جەدەل رەتتەۋگە، تيپ وزگەرتىپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۋعا جەتەكشىلىك ەتۋىنىڭ ارقاسىندا شينجياڭنىڭ جاڭاشا ونەركاسىپتەندىرۋى بىرتىندەپ ورتا، جوعارى دەڭگەيگە قاراي قادام تاستادى.

2012 ـ جىلى شينجياڭنىڭ كولەمنەن جوعارى مۇناي ونەركاسىبىنە جاتپايتىن ونەركاسىبىنىڭ ارتقان قۇنىنىڭ كولەمنەن جوعارى ونەركاسىپتەن يەلەيتىن ارا سالماعى تۇڭعىش رەت مۇناي ونەركاسىبىنەن اسىپ، تەڭ جارتىسىن يەلەدى. ونەركاسىپتىك ەكونوميكانىڭ قۇرىلىمى مۇناي ونەركاسىبىن نەگىز ەتۋدەن مۇناي، مۇناي ونەركاسىبىنە جاتپايتىن ونەركاسىپتەر بىرگە دامىعان جاعدايعا قاراي ويىستى.

10 جىلدا، شينجياڭ مۇناي حيميا ونەركاسىبى، ەلەكتر قۋاتى، ٴتۇستى مەتال، كومىر حيميا ونەركاسىبى سياقتى ەنەرگيا بايلىق كاسىپ سالالارىن تىرەك ەتكەن، جاڭا ماتەريال، جاڭا ەنەرگيا، وزىق جابدىق جاساۋ سياقتى ستراتەگيالىق جاڭادان گۇلدەنگەن كاسىپ سالالارىن جەتەكشى ەتكەن، توقىماشىلىق جانە كيىم ـ كەشەك، اۋىل شارۋاشىلىعى قوسىمشا ونىمدەرىن وڭدەۋ، ەلەكتروندى ونىمدەردى قۇراستىرۋ سياقتى ەڭبەك شوعىرلانعان كاسىپ سالالارىن ەرەكشەلىك ەتكەن، شينجياڭ ەرەكشەلىگىنە يە، ٴار ۇلت بۇقاراسىنا تيىمدىلىك جەتكىزەتىن، جوعارى ساپالى داموۋعا تىرەك بولاتىن وسى زامانعى ونەركاسىپ كاسىپ سالاسى جۇيەسىن العاشقى ادىمدا قالىپتاستىردى. مۇنىڭ ىشىندە، 2020 ـ جىلى شينجياڭ ونەركاسىبىنىڭ ارتقان قۇنىنىڭ ارتۋ قارقىنى بۇكىل ەلدەگى ٴارقايسى ولكە، رايون، قالالاردىڭ ىشىندە ەكىنشى ورىندا بولىپ، شينجياڭنىڭ ونەركاسىپ تاريحىنداعى بۇكىل ەل بويىنشا جوعارى ورىندى يەلەگەن ەڭ تاماشا ناتيجەگە قول جەتكىزدى.

2021 ـ جىلى شينجياڭنىڭ كولەمنەن جوعارى مۇناي ونەركاسىبىنە جاتپايتىن ونەركاسىبىنىڭ ارتقان قۇنى 376 ميلليارد 151 ميلليون يۋان بولىپ، كولەمنەن جوعارى ونەركاسىپتىڭ ارتقان قۇنى ارا سالماعىنىڭ %5. 71ىن يەلەدى، 166 ميلليارد 400 ميلليون يۋان پايدا ٴتۇسىرىپ، كولەمنەن جوعارى ونەركاسىپ پايداسى جالپى سوماسىنىڭ %04. 86ىن يەلەدى، كاسىپ سالاسىنىڭ قۇرىلىمى بارعان سايىن ۇيلەسىمدى رەتتەلدى. ەلەكتر قۋاتى ونەركاسىبىنىڭ كولەمنەن جوعارى ونەركاسىپتىڭ ارتقان قۇنىنان يەلەيتىن ارا سالماعى 2012 ـ جىلعى %8. 7تەن %8. 13كە جوعارىلادى؛ مۇناي وڭدەۋ كاسىبىنىكى 2012 ـ جىلعى %1. 10تەن %1. 12كە جوعارىلادى؛ حيميا ونەركاسىبىنىكى 2012 ـ جىلعى %4. 7تەن %4. 10كە جوعارىلادى؛ توقىماشىلىق كاسىبىنىكى 2012 ـ جىلعى %9. 0تەن %3. 2كە جوعارىلادى؛ بەيمەتال كەن ونىمدەر كاسىبىنىكى 2012 ـ جىلعى %3تەن %3. 10كە جوعارىلادى، ەلەكتر قۋاتى، حيميا ونەركاسىبى سياقتى تىرەكتى كاسىپ سالالارى جەدەل داميپ، زورايدى.

ەندى عانا جابىلعان 7 ـ كەزەكتى جۇڭگو ـــ ازيا ـ ەۋروپا كورمەسىندە جالپى قوسىلعان قارجىسى 47 ميلليارد 400 ميلليون يۋانعا جەتەتىن كرەمني نەگىزدى، كومىر حيميا ونەركاسىبى سياقتى نىساندار شينجياڭعا ٴساتتى تياناقتادى؛ باتىس بولىكتەگى تۇڭعىش "ٴنول كومىر قىشقىل گازدى" كرەمني نەگىزدى كاسىپ سالاسى باقشاسى جىل سوڭىندا قۇرىلىس باستايدى... 10 جىلدىق جورىق، 10 جىلدىق تالپىنىستىڭ ارقاسىندا شينجياڭنىڭ كرەمني نەگىزدى جاڭا ماتەريالدارى جوقتان بار بولۋ، كىشكەنەدەن زورايۋ سىندى زور سەرپىلىستى جۇزەگە اسىرىپ، بۇكىل ەلىمىزدىڭ فوتوۆولتتىق كاسىپ سالاسى تىزبەگىندە، قامداۋ تىزبەگىندە ماڭىزدى ورىندى يەلەدى.

ساپالى كاسىپورىنداردى زور كۇشپەن جەتىلدىرىپ، كاسىپ سالاسىنىڭ ناقتى قۋاتىن ۇزدىكسىز كۇشەيتتى

9 ـ ايدىڭ 28 ـ كۇنى، 7 ـ كەزەكتى جۇڭگو ونەركاسىپ سىيلىعىنا، ماراپات سىيلىعىنا، كورسەتىلۋ سىيلىعىنا كانديدات كاسىپورىندار مەن نىساندارىدىڭ جاريا ٴتىزىمى شىقتى، شينجياڭ جۇڭحى جارىناسى شەكتەۋلى سەرىكتەستىگى "جۇڭگو ونەركاسىپ سىيلىعى، ماراپات سىيلىعى" تىزىمىنە كىردى. شينجياڭداعى اليۋمين كاسىپ سالاسىنداعى جەتەكشى كاسىپورىن رەتىندە، شينجياڭ جۇڭحى جاڭالىق اشۋ ارقىلى جەتەكتەۋگە تاباندى بولىپ، علمي زەرتتەۋگە ۇسىنىلىم سەرپىنىن ۇزدىكسىز ارتتىرىپ، كاسىپ سالاسىنىڭ شوعىرلاندىرىلۋىن، سيفرلاندىرىلۋىن، زەردەلەلەندىرىلۋىن جەدەل ىلگەرىلەتىپ، كوپ سالادا وتاندىق ونىمدەرمەن ورنىن باسترۋدى جۇزەگە اسىردى.

ونەركاسىپ ـــ ورنىقتىرعىش، كاسىپورىن ـــ قوزعاۋشى كۇش قايناري.

10 جىلدا، شينجياڭنىڭ ورتا، شاعىن كاسىپورىنداردىڭ داموۋىن جەبەۋ سەرپىنى، العا قويىلعان ساياساتتاردىڭ مولدىعى، ۇتىمدىلىق دەڭگەيى بۇرىن بولماعان دەڭگەيگە جەتتى. شينجياڭ كاسىپورىندارى نەگىزىن بايىتىپ، ناقتى قۋاتىن ايگىلەپ، ناعىز ونەرلەرىن كورسەتىپ، ٴوزىنىڭ جارىس جولىندا دەن قويا ەڭبەك ەتىپ، نىق قادامەن بازار اشتى. 2021 ـ جىلى شينجياڭداعى ونەركاسىپ كاسىپورىندارى 30 مىڭنان اسىپ، 2012 ـ جىلداعىدان 18 مىڭ كوبەيىپ، 1. 5 ەسە ارتتى. مۇنىڭ ىشىندە كولەمنەن جوعارى ونەركاسىپ كاسىپورىندارى 4082 بولىپ، 2012 ـ جىلداعىدان 2123 كوبەيىپ، 1. 1 ەسە ارتتى. كاسىپورىنداردىڭ مال ـ مۇلكىنىڭ جالپى جيىنى 2012 ـ جىلعى ٴبىر تريلليون 166 ميلليارد 917 ميلليون يۋاننان 2021 ـ جىلعى 2 تريلليون 822 ميلليارد 458 ميلليون يۋانعا جوعارىلاپ، 1. 4 ەسە ارتتى.

2012 ـ جىلدان 2021 ـ جىلعا دەيىن، شينجياڭنىڭ كولەمنەن جوعارى ونەركاسىبىنىڭ تيجارات كىرىسى 777 ميلليارد 473 ميلليون يۋاننان ٴبىر تريلليون 550 ميلليارد 504 ميلليون يۋانعا جوعارىلاپ، %4. 99 ارتتى؛ پايدا جالپى سوماسى 88 ميلليارد 864 ميلليون يۋاننان 193 ميلليارد 685 ميلليون يۋانعا جوعارىلاپ، 2. 1 ەسە ارتتى.

قازىر شينجياڭ جۇڭحى سەرىكتەستىگى، ەرەكشە ترانسفورماتور جارىناسى شەكتەۋلى سەرىكتەستىگى، شينجياڭ جينفىڭ علىم ـ تەحنيكا جارىناسى شەكتەۋلى سەرىكتەستىگى، شينجياڭ جۇڭتاي (توبى) شەكتى جاۋاپكەرشىلىك سەرىكتەستىگى سياقتىلاردى ۋاكىل ەتكەن جەتەكشى كاسىپورىنداردىڭ جالپىلىق قۋاتى ەل ىشىندەگى ۇقساس سالادا الدىڭعى ورىنعا شىقتى. سونىمەن بىرگە، شينجياڭنان 3 كاسىپورىن دۇنيە جۇزىندەگى 500 مىقتى كاسىپورىن قاتارىنا كىردى.

جەتەكشى كاسىپورىندار داميپ، الۋەتتەنىپ، ورتا، شاعىن كاسىپورىندار جاندى دا جالىندى العا ىلگەرىلەدى.

10 جىلدا، شينجياڭ حۋياڭ كابەل جاساۋ شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ شاعىن زاۋودتان دامىپ مەملەكەتتىك ٴتۇيىندى ارنايىلانعان، كەمەلدەندىرىلگەن، ەرەكشەلەندىرىلگەن، جاڭاشالاندىرىلعان "شاعىن قۋاتتى" كاسىپورىنعا اينالىپ، كاسىپورىننىڭ ٴونىم قۇنىن 30 نەشە ەسە ارتتىردى، مۇندا علىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۋ ٴدال وسى كاسىپورىن داموۋىنىڭ سارقىلماس قوزعاۋشى كۇشى بولدى. قازىر شينجياڭداعى 500گە جۋىق ارنايىلانعان، كەمەلدەندىرىلگەن، ەرەكشەلەندىرىلگەن، جاڭاشالاندىرىلعان ورتا، شاعىن كاسىپورىندار تەحنيكالىق جاڭالىق اشۋ سىندى داموۋ جولىندا نىق قادام باسىپ، بازار تولعاۋلارىن جانداندىرىپ، جاڭالىق اشۋدى قاۋلاتىپ، كاسىپ سالاسى تىزبەگىن، قامداۋ تىزبەگىن ورنىقتىرىپ، شينجياڭنىڭ ەرەكشە، باسىمدىقتى يە كاسىپ سالالارىن دامىتاتىن ماڭىزدى كۇشكە اينالدى.

بيىل 1 ـــ 7 ـ ايعا دەيىن، بۇكىل رايونداعى كولەمنەن جوعارى ونەركاسىپ كاسىپورىندارىنىڭ تيجارات كىرىسى سايكەس مەزگىلدەگىدەن %9. 31 ارتىپ، پايدا جالپى سوماسى سايكەس مەزگىلدەگىدەن %3. 65 ارتتى.

"شينجياڭ جاساۋىنىڭ" نەگىزى بارعان سايىن نىعايىپ، سەرپىمدىلىگى بارعان سايىن كۇشەيدى

سوڭعى كۇندەرى، شينجياڭ شين ـ يان مۇشىن علىم ـ تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگى زەرتتەپ ـ اشقان، جاساعان 4YZS–8 تۇرپاتتى تۇقىمدىق جۇگەرى جيناۋ ماشيناسى نىلقى اۋدانىندا تۇڭعىش رەتكى سىناقتان ٴساتتى ٴوتتى، بۇل ەل ىشىندە العاشقى دەربەس زەرتتەپ جاسالعان اۆتوماتتى تۇقىمدىق جۇگەرى جيناۋ ماشيناسى بولىپ تابىلادى.

بيىل 1 ـــ 8 ـ ايعا دەيىن، شينجياڭنىڭ جاساۋ كاسىبىنىڭ ارتقان قۇنى %2. 5 ارتتى. قازىر جاڭا ەنەرگيا جابدىقتارى، ەلەكتر جەتكىزۋ، كەرنەۋ وزگەرتۋ جابدىقتارى، جاڭاشا ەگىن، مال شارۋاشىلىق ماشينالارى سياقتىلاردى ەرەكشەلىك ەتكەن وزىق جابدىق جاساۋ جۇيەسى العاشقى ادىمدا قالىپتاستى، ەرەكشە جوعارى كەرنەۋلى ەلەكتر جەتكىزۋ، كەرنەۋ وزگەرتۋ، جەل كۇشىمەن ەلەكتر تاراتۋ سياقتى ٴبىر توپ وزىق تەحنيكالار كاسىپ بويىنشا وزىپ العا شىعىپ، ماقتا تەرۋ ماشيناسى بۇكىل ەل بازارى ۇلەسىنىڭ %87ىن يەلەدى.

شينجياڭ جاساعان العاشقى ٴىرى تۇرپاتتى جۇك كولىگى، شينجياڭ جاساعان العاشقى ماقتا تەرۋ ماشيناسى، شينجياڭ جاساعان العاشقى زەردەلى قول تەلەفون... پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى، مەملەكەتتىك "ٴۇش بازا، ٴبىر ارنا" قۇرىلىسىن جەدەل ىلگەرىلەتۋدى ارقاۋ ەتكەن شينجياڭ كاسىپ سالاسى جوبالاسىنىڭ دەڭگەيىن جوعارىلاتۋ، شارۋاشىلىق ـ ساۋدا ورتاسىن ساپالاندىرۋ ارقىلى جەدەل تىزبەكتى قۇرىپ، تىزبەكتى ۇزارتىپ، تىزبەكتى تولىقتاپ، تىزبەكتى كۇشەيتىپ، جاساۋ كاسىبىنىڭ تيپىن وزگەرتىپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۋ نەگىزىن ۇزدىكسىز بەكەمدەپ، جاساۋ كاسىبى كاسىپ سالاسى تىزبەگىنىڭ، قۇن تىزبەگىنىڭ ورتا، جوعارى دەڭگەيىنە قاراي جەدەل قادام تاستادى. شينجياڭنىڭ جابدىق جاساۋ نەگىزى بارعان سايىن نىعايىپ، سەرپىمدىلىگى بارعان سايىن كۇشەيىپ، مىعىم جەتىستىكتەر جۇڭگو جاساۋىنا شينجياڭنىڭ ۇلەسىن قوستى.

جاڭا ەنەرگيا، جاڭا ماتەريال، وزىق جابدىق جاساۋ، بيولوگيالىق ٴدارى ـ دارمەك سياقتى ستراتەگيالىق جاڭادان گۇلدەنگەن كاسىپ سالالارى ونەركاسىپتىك تيپىن وزگەرتۋدىڭ قارقىنىن ۇدەتىپ، ونەركاسىپتىك ساپاسىن جوعارىلاتىپ، ونىمدىلىگىن ارتتىرۋدىڭ جاڭا قوزعالتقىشىنا اينالدى. "13 ـ بەسجىلدىق" مەزگىلىندە كولەمنەن جوعارى ونەركاسىپتە ستراتەگيالىق جاڭادان گۇلدەنگەن كاسىپ سالالارىنىڭ ارتقان قۇنى جىلىنا ورتا ەسەپپەن %6. 12 ارتتى، كولەمنەن جوعارى وزىق تەحنيكالىق جاساۋ كاسىبىنىڭ ارتقان قۇنى جىلىنا ورتا ەسەپپەن %9. 24 ارتتى.

2021 ـ جىلى بۇكىل رايوننىڭ جاساۋ كاسىبىندە كولەمنەن جوعارى 2778 كاسىپورىن بار بولىپ، 221 ميلليارد 500 ميلليون يۋاندىق ونەركاسىپ ارتقان قۇنىن ورىنداپ، سايكەس مەزگىلدەگىدەن %9. 7 ارتىپ، ەكى جىلدا ورتا ەسەپپەن %1. 6 ارتتى.

كورنەكتى ناتيجەلەر شينجياڭنىڭ ونەركاسىپ ەكونوميكاسىنىڭ جوعارى ساپالى داموۋىن توسقاۋىلداردى تالقانداپ، ەشقاشان توقتاماي ىلگەرىلەتكەن كۇرەس ىزدەرىنىڭ كۋاسى بولىپ، شينجياڭنىڭ ونەركاسىپ ەكونوميكاسى داموۋىنىڭ جاڭا ارناسىن سىزبالادى. شينجياڭ ونەركاسىپ ەكونوميكاسىنىڭ تيپىن وزگەرتىپ، دارەجەسىن جوعارىلاتىپ، ساپاسىن جوعارىلاتىپ، ونىمدىلىگىن ارتتىرىپ، جوعارى ساپالى داموۋىن ۇزدىكسىز جەدەل ىلگەرىلەتىپ، ەكونوميكالىق قۇرىلىمدى بەلسەندى ساپالاندىرىپ، ارتۋدىڭ قوزعاۋشى كۇشىن جاڭالاپ، ونەركاسىپتىڭ جوعارى ساپالى داموۋىنىڭ جاڭا جورىعىنا بار كۇشپەن قادام تاستايدى.

---

20 ـ قۇرىلتاي ۋاكىلدەرى كەلبەتى

لي پيلڭ:

اپەكە ـ سىڭلىلەرىن باستاپ، وزىنە سەنىمدى ٴومىر جولىن ورنەكتەدى

☐ **انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى بارشا تەگىس**

ۇيدە جالعىز تۇراتىن تۇ ۋيۋيگە ىستىق كوجە جەتكىزىپ بەردى، كورشىسى ما ايۋدىڭ وتپەي قالعان كوكونىستەرىن ساتۋ ٴۇشىن ساتىپ الۋشى ساۋداگەرمەن بايلانىس جاسادى، كەستەشىلىك سەلبەستىك كووپەراتيۆىندەگى اپەكە ـ سىڭلىلەرىنە كەستە تىگۋ ونەرىن ۇيرەتتى... شاپشال سىبە اۆتونوميالى اۋدانى ناداچي نيۋلۋ اۋىلى ناداچي نيۋلۋ قىستاعىندا لي پيلڭ اۋىزعا النسا بولعانى قىستاق تۇرعىندارى اۋىز جاپپاي ماقتاي جونەلەدى.

لي پيلڭ ناداچي نيۋلۋ قىستاعىنىڭ تۇرعىنى، سونداي ـ اق بىرلەسكەن وتباسىلار باسشىسى، بيىل ول داڭقپەن پارتيا 20 ـ قۇرىلتايىنىڭ ۋاكىلى بولىپ سايلاندى. كۇندەلىكتى قىزمەت پەن تۇرمىس بارىسىندا لي پيلڭ باستان ـ اياق ٴبىر كوممۋنيستىك پارتيا مۇشەسىنىڭ ولشەمىمەن وزىنە قاتاڭ تالاپ قويىپ، بۇكىل ىنتا ـ پەيىلىمەن ٴار ۇلت بۇقاراسىنا قىزمەت وتەپ، قىستاق تۇرعىندارىن ٴوز اعا ـ باۋىر، اپەكە ـ سىڭلىسىندەي كورىپ، كومەككە ٴزارۋ ٴاربىر جانعا بار كۇشىمەن كومەكتەستى. لي پيلڭ تاعى دا قايشىلىق پەن داۋ ـ شاردى جاراستىرۋشى، قىستاق تۇرعىندارى اراسىندا قايىن ەنە مەن كەلىن اراسىنداعى قايشىلىق، كورشىلەر اراسىنداعى داۋ ـ شار سياقتى ماسەلەلەر تۋىلسا، بارلىعى ونى ىزدەپ كەلىپ شەشىم ەتۋدى قالايدى.

"بۇقارا ماعان سەنسە، مەن شىن نيەتىمەن ولار ٴۇشىن قىزمەت وتەيمىن"، ـ دەدى لي پيلڭ. وسىنشاما كوپ جىلداردان بەرى، ول قىستاق تۇرعىندارىنىڭ قيىنشىلىعىن شەشۋىنە، تالاپ ـ تىلەكتەرىن ورىنداۋعا بار كۇشىمەن كومەكتەسىپ، قىستاق تۇرعىندارىنىڭ تىرەگى جانە جان اشىرى بولا ٴبىلدى. سونىمەن بىرگە، ول ٴوزىنىڭ قۇلشىنىسى ارقىلى ٴوز باسىنىڭ جانە قاسىنداعى اپەكە ـ سىڭلىلەرىنىڭ تاعدىرىن وزگەرتتى.

قىستاق تۇرعىنى تۇ ۋيۋيدىڭ اكە ـ شەشەسى ەرتە قايتىس بولعان ەدى، جۇقتا اياعىنا وپەراتسيا جاساتىپ، ٴالى قالپىنا كەلە قويماعان ونىڭ تۇرمىسىنا لي پيلڭ قارايلاسىپ كەلەدى. "ول ماعان تاماق جاساپ بەرۋمەن بىرگە، ماعان كيىم الىپ بەردى، بەينە ٴوز شەشەمدەي كوڭىل ٴبولىپ تۇرادى". لي پيلڭدى تىلگە تيەك ەتكەندە، تۇ ۋيۋي ەرەكشە تەبىرەندى.

لي پيلڭ كىشكەنتايىنان كيىم ـ كەشەك جوبالاۋدى جانە ٴداستۇرلى كەستەشىلىكتى ۇناتاتىن، ورتا مەكتەپتى بىتىرگەننەن كەيىن، ٴۇرىمجى قالاسىندا كيىم ـ كەشەك جوبالاۋدى ۇيرەنگەن، اۋىلىنا قايتقانىنان كەيىن قولونەر كەستەشىلىك شەبەرحاناسىن اشقان، كەستە تىگۋگە شەبەر، جوبالاۋعا جۇيرىك ونى ماڭىنداعى جۇرتشىلىق تەگىس بىلەتىن. 2009 ـ جىلى 6 ـ ايدا شاپشال سىبە اۆتونوميالى اۋدانى ناداچي نيۋلۋ اۋىلى سىبە ۇلتتىق كەستەشىلىك جانە قولونەر جاساۋ كاسىپتىك سەلبەستىك كووپەراتيۆى قۇرىلعاندا، لي پيلڭ القا باستىعى بولىپ سايلاندى. ونىڭ باستاۋىندا بارعان سايىن كوپتەگەن وتباسى ايەلدەرى كەستە تىگىپ جۇمىستانۋ ارقىلى كىرىستەرىن ارتتىردى.

گۋان شۇفاڭ ٴار كۇنى وت باسى، وشاق قاسىنان شىقپايتىن وتباسى ايەلى بولاتىن، قارتتارعا قارايلاسۋ سەبەبىنەن، سىرتقا شىعىپ جۇمىس ىستەۋگە شاراسىز قالىپ، وتباسىنىڭ ەكونوميكالىق شارت ـ جاعدايى دا قيىنعا سوققان ەدى. گۋان شۇفاڭنىڭ وتباسى تۇرمىس شارت ـ جاعدايىن جاقسارتۋىنا كومەكتەسۋ ٴۇشىن، لي پيلڭ ٴوزىنىڭ تاپسىرىسىنىڭ ٴبىر بولىگىن وعان ٴبولىپ بەرەدى ٴارى ونىڭ كەستە ونىمدەرىن كەستەشىلىك كووپەراتيۆىنە اپارىپ ساتادى.

"كەستە تىگۋگە ولاقتاۋ ەدىم، لي پيلڭ ورنەك جوبالاۋدان، نوباي سىزۋدان تارتىپ كەستە تىككەنگە دەيىن، ماعان ٴوز قولىمەن ۇيرەتتى. قازىر اۋىلدىق پوچتا بولىمشەسىنەن قىزمەت تاپتىم، قىزمەتتەن سىرت ۋاقىتتا كەستە تىگەمىن، ەكى جاقتان دا كىرىس كىرگىزەمىن، وتباسىمنىڭ تۇرمىس شارت ـ جاعدايى بارعان سايىن جاقسارىپ كەلەدى"، ـ دەدى گۋان شۇفاڭ.

لي پيلڭ (وڭدا) كەستەشىلىك كووپەراتيۆىندە كەستەشى اپەكە ـ سىڭلىلەرىمەن بىرگە ٴونىم ۇلگىسىن كەڭەسۋدە.

☐ **سۋرەتتى ٴوزى قامداعان**

لي پيلڭ كۇندىز اپەكە ـ سىڭلىلەرىمەن بىرگە قىزمەت ىستەپ، كوپشىلىككە كەستە تىگۋ ونەرىن ۇيرەتسە، كەشتە ول تاعى قاتىستى كىتاپتاردى تاۋىپ، ٴوزىنىڭ كەستە تىگۋ ونەرىن جەتىلدىرەدى ٴارى ۇنەمى كوپشىلىكتى باستاپ جاڭا ونىمدەردى زەرتتەپ جاسايدى. قازىر كەستەشىلىك كووپەراتيۆىنىڭ ونىمدەرى ەل ٴىشى ـ سىرتىنا ساتىلدى، اپەكە ـ سىڭلىلەردىڭ ورتاشا ايلىق كىرىسى 2000 يۋاننان استى، كووپەراتيۆتىڭ جىلدىق ٴونىم قۇنى ەڭ العاشقى 200 مىڭ يۋاننان ارتىپ 420 مىڭ يۋانعا جەتتى.

"بيىل اۋىلدا ۇلتتىق ەرەكشەلىككە يە قىستاق جانە حالىقتىق تۇسەلحانا قۇرىلادى. مەن ساياحات كاسىبىمەن ۇشتاستىرىپ، اپەكە ـ سىڭلىلەرىممەن بىرگە اناعۇرلىم جاقسى مادەنيەت جاسامپازدىعى ساياحات ونىمدەرىن جوبالاپ، جاساپ، ٴتيپتى دە كوپ اپەكە ـ سىڭلىلەردىڭ اناعۇرلىم جاقسى تۇرمىس كەشىرۋىنە مۇمكىندىك جاساماقشىمىن"، ـ دەدى لي پيلڭ نىق سەنىممەن.

لي پيلڭنىڭ دانەكەرلىگىندە اپەكە ـ سىڭلىلەر وزدەرىنە سەنىمدى ٴومىر جولىن تاپتى ٴارى ارمان ـ تىلەكتەرىن كەستەلەدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

كۇز سامالى ەسىپ كەيدە، سارعايتادى جەر بەتىن، جەل ازىناپ ورىستەردە، قوي ـ سيىرلار جايىلادى كەزبە تىم، ساعىمى ويناپ تاۋ ـ تاستىڭ، اسىرادى كول بەتىنىڭ كەلبەتىن. "1 ـ قازان" دەمالىسىندا حۋانسايحۋ كولىنىڭ كورىنىسى كوز ٴسۇرىنتتى.

"بۇرىنعى حۋانسايحۋ كولى مۇنداي كوركەم ەمەس ەدى"، ـ دەدى قۇمىل قالالىق ەكولوگيالىق ورتا مەكەمەسى اراتۇرىك اۋداندىق بولىمشە مەكەمەسى جالپىلىق ىستەر كەڭسەسىنىڭ مەڭگەرۋشىسى سۇن لياڭ.

حۋانسايحۋ كولىنىڭ سۋ قۇرامىندا تۇز جانە گلاۋبەر تۇزى مول، گلاۋبەر تۇزى قورى 3 ميلليون 780 مىڭ تونناعا جەتەدى. سول جىلى حۋانسايحۋ كولىنىڭ بويىنداعى گلاۋبەر تۇزىن وندىرەتىن زاۋود كول سۋىن سارقىپ، سۋدى بوگەپ، توسپا سالدى، كولدىڭ كولەمى بارعان سايىن تارايىپ، بۇلاق كوزىن لاي ـ باتپاق بىتەپ، ماڭايىنداعى جايىلىم ازدى.

2017 ـ جىلى 7 ـ ايدا اراتۇرىك اۋدانى حۋانسايحۋ كولىنىڭ ەكولوگياسىن وڭاۋدى ۇيعاردى. قۇمىل قالالىق ەكولوگيالىق ورتا مەكەمەسى اراتۇرىك اۋداندىق بولىمشە مەكەمەسى گلاۋبەر تۇزىن وندىرەتىن كاسىپورىندارعا ٴوندىرىستى توقتاتۋ ۇقتىرۋىن ٴتۇسىردى. سونىمەن بىرگە، لاي ـ باتپاقتى تازالاۋ قىزمەتىن جەدەل ىلگەرىلەتىپ، كول جاعاسىنداعى ەكى جەردەگى شۇڭقىردى تىندىرىپ، 200 مىڭ شارشى مەتر جەردەگى وسىمدىك جامىلعىسىن قالپىنا كەلتىردى.

2020 ـ جىلى قۇمىل قالالىق ەكولوگيالىق ورتا مەكەمەسى اراتۇرىك اۋداندىق بولىمشە مەكەمەسى مەملەكەتتىك نىسان ٴوتىنىش ەتىپ، جەرگىلىكتى ۇكىمەتتەردىڭ ارناۋلى زايومىن تاراتۋ ارقىلى 20 ميلليون يۋان قارجى توپتاپ، حۋانسايحۋ كولىن وڭاۋ قىزمەتىن ۋاعىندا ورىندادى.

"قورشاعان ورتا جاقساردى، تۇلكى، قويان، قاسقىر، قاراقۇيرىق تۇگەل قايتىپ كەلدى. ساياحاتشىلار دا بارعان سايىن كوبەيدى". 10 ـ ايدىڭ 2 ـ كۇنى حۋانسايحۋ كولى جاعاسىنداعى تۇزكول قالاشىعى حۇڭفۇ اسحاناسىنىڭ قوجايىنى ۋاڭ دىگاڭ: "حۋانسايحۋ كولىنىڭ جاعاسىنىڭ ٴشوبى شۇيگىن، تۇزكولدىڭ قويى ەتىنىڭ اتى ايگىلى، كورىنىس ٴوڭىرى جاندانسا ساۋدامىز دا كۇسەت بولادى"، ـ دەدى.

تۇنىق سۋ، جاسىل تاۋ ـــ باعالى بايلىق. حۋانسايحۋ كولىنىڭ ەكولوگياسىنىڭ قالپىنا كەلۋىنە بايلانىستى، اراتۇرىك اۋدانى تۇزكول قالاشىعىندا اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىن مانەرلەۋ باقشا رايونى قۇرىلىسىن ىلگەرىلەتتى، قازىر اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىن مانەرلەيتىن 7 ـــ 8 كاسىپورىن ىرگە تەۋىپ، بۇكىل اۋدانداعى ەگىنشى ـ مالشىلاردىڭ كىرىسىنىڭ ارتۋىن جەبەدى.

باقشا رايونىنداعى شينجياڭ جۇڭتو بيو علىم ـ تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگى رايونىمىزدىڭ تۇيە ٴسۇتى كاسىپ سالاسىنداعى باستاماشى كاسىپورىنداردىڭ ٴبىرى. بۇل سەرىكتەستىك اراتۇرىك اۋدانىندا 6000 تۇيەلى باعىمشىلىق بازاسىن قۇرىپ، كۇنىنە 30 توننا تۇيە ٴسۇتىن ٴبىر جايلى ەتەدى. اتالعان سەرىكتەستىكتىڭ القا باستىعى جاۋ جۇنلي بىلاي دەدى: سەرىكتەستىك وندىرگەن تۇيە ٴسۇتى تالقانى، تۇيە ٴسۇتى سۋسىنى جەللەس ونىمدەرى بۇكىل ەلدە ٴوتىمدى، قازىر بۇكىل ەلدەگى 30 ولكە، رايون، قالادا 300 نەشە ارناۋلى ساتۋ دۇكەنى اشىلىپ، جىلىنا ورتا ەسەپپەن ەگىنشى ـ مالشىلار كىرىسىنىڭ 20 ميلليون يۋان ارتۋىنا دەم بەردى.

"سەلبەستىك كووپەراتيۆىمىزدە 900دەن استام تۇيە بار، مۇنىڭ 600دەن استامى ەگىنشى ـ مالشىلاردىكى، ونى سەلبەستىك كووپەراتيۆى ٴبىر تۇتاس باسقارىپ، ٴار جىلى كوپشىلىككە پايدا ۇلەسىن بەرەدى". 10 ـ ايدىڭ 2 ـ كۇنى اراتۇرىك اۋدانى باي اۋىلى جۇڭحى تۇيە باعىمشىلىعى كاسىپتىك سەلبەستىك كووپەراتيۆىنىڭ القا باستىعى نۇرالي قاسىم اۋتوكولىكپەن جاڭا ساۋىلعان تۇيە ٴسۇتىن اكەلىپ سەرىكتەستىككە ساتۋعا تاپسىردى، "سەلبەستىك كووپەراتيۆى تاعى كوپتەگەن ەگىنشى ـ مالشىنى جۇمىسقا قابىلدادى، اينا ادام باسىنا 3000 يۋاننان استام ەڭبەكاقى تاراتادى".

تۇزكول قالاشىعىنىڭ شىراعاناق كاسىپ سالاسى دا ارىندى دامىدى. 10 ـ ايدىڭ 2 ـ كۇنى باقشا رايونىندا شينجياڭ حۋاچۋاڭ اۋىل شارۋاشىلىعى، ورمان شارۋاشىلىعى ەكولوگيالىق علىم ـ تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگى سەحىنىڭ ٴوندىرىس جەلىسىندە شىراعاناق شىرىنى تولتىرىلعان قۇمىرالار قوراپتالىپ، زارارسىزداندىرىلىپ، ماركا جاپسىرىلىپ جاتتى. وسى سەرىكتەستىكتىڭ باس ديرەكتورى ليۋ ليانرۇڭ تانىستىرىپ بىلاي دەدى: 2021 ـ جىلى 12 ـ ايدا اۆتونوميالى رايوندىق اۋىل شارۋاشىلىعى اۋا رايى ستانسياسى تۇزكول قالاشىعىندا اراتۇرىك شىراعاناعىنىڭ كليمات ساپاسى كۋالاندىرۋىنان ٴوتىپ، ۆيۋەسكا بەرۋ سالتى وتكىزىلىپ، اراتۇرىك شىراعاناعىنا كليمات ساپاسى كۋالاندىرۋىنىڭ "ەرەكشە ساپالى" بەلگىسى تاعىلدى.

"ٴبىز 'كاسىپورىن + ەگىمشىلىك بازاسى + شارۋا وتباسى' سىندى كاسىپ سالاسىن داموتۋ ۇلگىسىن العاشقى قادامدا قالىپتاستىرىپ، جەرگىلىكتى ورىنداعى 1000نان استام شارۋا وتباسىنىڭ كىرىسىن ارتتىرۋىنا باستاماشىلدىق ەتتىك". ليۋ ليانرۇڭ بىلاي دەدى: شىراعاناق كاسىپ سالاسىن داموتۋ ەكولوگيالىق ونىمدىلىك پەن ەكونوميكالىق ونىمدىلىككە بىردەي قول جەتكىزۋدى جۇزەگە اسىرادى. اتالعان سەرىكتەستىك وندىرگەن "حۋانسايحۋ" شىراعاناق ونىمدەرى بەيجيڭ، شاڭحاي، گۋاڭجوۋ، شىنجىن سياقتى ەل ىشىندەگى 1 ـ ساناتتاعى قالالارعا ساتىلۋدا.

كۇن نۇرىندا حۋانسايحۋ كولى بۇيرا تولقىندانىپ جاتىر. انادايدا تۇزكول اۋىل شارۋاشىلىعى ونىمدەرىن مانەرلەۋ باقشا رايونىنداعى كاسىپورىندار قاۋىرت ٴوندىرىس جۇرگىزۋدە. تاۋى مەن كولى جاراسىم تاپقان اسەم ورتادا شاتتىق اۋەنى شىعاندادى.